

FUQAROLIK VA OILA HUQUQI

DARSLIK

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI
AKADEMIYASI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
DAVLAT VA HUQUQ INSTITUTI

FUQAROLIK
VA
OILA HUQUQI
DARSLIK

TOSHKENT-2022

*O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining
2021-yil 25-dekabrda 538-sonli buyrug'iga asosan nashrga tavsiya etilgan*

Mualliflar jamoasi:

*O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan yurist, yu.f.d., prof. O.Oqyulov — I, XI, XII boblar;
yu.f.d., prof. E.Egamberdiyev, yu.f.d., prof. M.X.Baratov — XIII, XIV, XV boblar;
yu.f.d., prof. M.X.Baratov — IV bob;
yu.f.d., prof. O.A.Kamalov, yu.f.d., dos. M.SH. Choriyev — VII bob;
yu.f.d., prof. A.A.Muxammadiyev — VI bob;
yu.f.d., dots. N.A.Kuldashev — II, X boblar;
yu.f.f.d., dots. O.J.Xolmuminov — V, VIII boblar;
yu.f.f.d., dots. X.M.Qilichev, yu.f.d., prof. O.A.Kamalov — III, IX boblar*

Taqrizchilar:

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti O'zbekistonda demokratik jamiyat qurish nazariyasi va amaliyoti kafedrasida professori, yuridik fanlar doktori **R.J. Ro'ziyev**;
Toshkent davlat yuridik universiteti fuqarolik huquqi kafedrasida mudiri,
yuridik fanlar doktori, professor **N.F. Imomov**

F-40 Fuqarolik va oila huquqi: Darslik / O.Oqyulov, E.Egamberdiyev, M.X.Baratov, N.A.Kuldashev va boshq. — T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti, 2022. — 400 b.

Ushbu darslikda fuqarolik huquqi va uning IIO faoliyatidagi ahamiyati, fuqarolik huquqining subyektlari va obyektlari, IIO fuqarolik huquqining alohida subyekt sifatida, bitimlar va vakillik. IIO faoliyatida bitim va vakillikning qo'llanilishi, fuqarolik huquqida muddatlar va da'vo muddati, mulk huquqi, mulk huquqini himoya qilish usullari, IIONing mulk huquqi, majburiyat huquqi, IIO majburiyat munosabatlarining subyekt sifatida, shartnoma to'g'risida umumiy qoidalar, oldi-sotdi, ayirboshlash, hadya shartnomalari, IIO faoliyatida shartnomaviy munosabatlar, mulk ijarasi, qarz va kredit shartnomalari, sug'urta va uning IIO faoliyatida tutgan o'rni, zarar yetkazishdan kelib chiqadigan majburiyatlar va unda IIONing ishtiroki, intellektual mulk, vorislik huquqi, oila huquqi va uning IIO faoliyatida tutgan o'rni, ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni joylashtirish va unda IIONing vazifalari, fuqarolik holati dalolatnomalari va ularni qayd etish kabi masalalar atroflicha yoritilgan.

IIV Akademiyasining kursant (tinglovchi)lari va professor-o'qituvchilariga, huquqni muhofaza qilish idoralarining amaliyotchi xodimlariga hamda fuqarolik huquqi masalalari bilan qiziquvchi barcha kitobxonlar ommasiga mo'ljallangan.

UO'K 343125.2 (075.8)(575.1)

MUNDARIJA

SO‘ZBOSHI.....	3
----------------	---

*** I qism. FUQAROLIK HUQUQI ***

UMUMIY QISM

BIRINCHI BOB

FUQAROLIK HUQUQI VA UNING ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATIDA AHAMIYATI

1-§. Fuqarolik huquqining predmeti va metodi.....	7
2-§. Fuqarolik huquqi tizimi va manbalari.....	9
3-§. Fuqarolik huquqining ichki ishlar organlari faoliyatida tutgan o‘rni.....	17

IKKINCHI BOB

FUQAROLIK HUQUQINING SUBYEKTLARI VA OBYEKTLLARI. ICHKI ISHLAR ORGANLARI FUQAROLIK HUQUQINING ALOHIDA SUBYEKTI SIFATIDA

1-§. Fuqarolik-huquqiy munosabatlar va uning subyektlari.....	27
2-§. Fuqarolik-huquqiy munosabatlar va uning obyektlari.....	45
3-§. Ichki ishlar organlari fuqarolik-huquqiy munosabatlar subyekti sifatida.....	51

UCHINCHI BOB

BITIMLAR VA VAKILLIK. ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATIDA BITIM VA VAKILLIKNING QO‘LLANILISHI

1-§. Bitim tushunchasi, turlari, shakllari va tasnifi.....	59
2-§. Vakillik tushunchasi, ahamiyati va qo‘llanish sohasi.....	71
3-§. Ichki ishlar organlari faoliyatida bitim va vakillikning qo‘llanilishi.....	76

TO'RTINCHI BOB

FUQAROLIK HUQUQIDA MUDDATLAR VA DA'VO MUDDATI

- 1-§. Fuqarolik huquqida muddatlar tushunchasi va uning mazmuni.....79
2-§. Da'vo muddati: tushunchasi, ahamiyati va turlari. Da'vo muddati bilan bog'liq asosiy qoidalar.....87

BESHINCHI BOB

MULK HUQUQI. MULK HUQUQINI HIMOYA QILISH USULLARI. ICHKI ISHLAR ORGANLARINING MULK HUQUQI

- 1-§. Mulk huquqi va boshqa ashyoviy huquqlar: tushunchasi, mazmuni, turlari va shakllari.....100
2-§. Mulk huquqining vujudga kelishi va bekor bo'lishi asoslari.....113
3-§. Mulk huquqini himoya qilishning fuqaroviy-huquqiy usullari: tushunchasi va tizimi.....118

OLTINCHI BOB

MAJBURIYAT HUQUQI. ICHKI ISHLAR ORGANLARI MAJBURIYAT MUNOSABATLARINING TARAFI SIFATIDA

- 1-§. Majburiyat va majburiyat huquqi tushunchasi, majburiyatlarni vujudga kelish asoslari.....126
2-§. Majburiyat taraflari.....134
3-§. Majburiyatdagi shaxslarning o'zgarishi.....139
4-§. Regress (qaytarma) majburiyat.....142
5-§. Majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash usullari.....144
6-§. Majburiyatlarni buzganlik uchun javobgarlik asoslari va shartlari.....154
7-§. Ichki ishlar organlari majburiyat munosabatlarining tarafi sifatida.... 168

YETTINCHI BOB

SHARTNOMA HAQIDA UMUMIY QOIDALAR. OLDI-SOTDI, AYIRBOSHLASH, HADYA SHARTNOMALARI. ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATIDA SHARTNOMAVIY MUNOSABATLAR

- 1-§. Shartnoma tushunchasi va uning bugungi kundagi ahamiyati.....170

2-§. Shartnomaning shakli, turlari va tuzish bosqichlari.....	172
3-§. Shartnoma obyekti, subyektlari hamda shartnomani o'zgartirish va bekor qilish tartibi.....	175

MAXSUS QISM

1-§. Oldi-sotdi shartnomasi, uning tushunchasi, belgilari va turlari.....	178
2-§. Ayirboshlash shartnomasi tushunchasi, huquqiy belgilari va predmeti.....	185
3-§. Hadya shartnomasi tushunchasi, huquqiy belgilari va predmeti.....	190

SAKKIZINCHI BOB

MULK IJARASI, QARZ VA KREDIT SHARTNOMALARI

1-§. Mulk ijarasi shartnomasi tushunchasi, ahamiyati va taraflarning huquq va majburiyatlari.....	197
2-§. Qarz shartnomasi tushunchasi, ahamiyati va turlari.....	215
3-§. Kredit shartnomasi va uning turlari.....	225

TO'QQIZINCHI BOB

SUG'URTA VA UNING ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATIDA TUTGAN O'RNI

1-§. Sug'urta tushunchasi va uning ahamiyati.....	232
2-§. Sug'urta shartnomasining turlari.....	238
3-§. Ichki ishlar organlari faoliyatida sug'urtani tutgan o'rni va ahamiyati.....	250

O'NINCHI BOB

ZARAR YETKAZISHDAN KELIB CHIQUADIGAN MAJBURIYATLAR VA UNDA ICHKI ISHLAR ORGANLARINING ISHTIROKI

1-§. Zarar yetkazishdan kelib chiqadigan majburiyatlar (delikt) tushunchasi va xususiyatlari.....	252
2-§. Zarar yetkazganlik uchun javobgarlikning umumiy asoslari.....	259
3-§. Ichki ishlar organlarining davlat organi va yuridik shaxs sifatida delikt javobgarligi.....	268

O'N BIRINCHI BOB

INTELLEKTUAL MULK

- 1-§. "Intellektual mulk" tushunchasi, obyektlari va ularni huquqiy muhofaza qilish asoslari.....277
- 2-§. "Mualliflik huquqi" tushunchasi, tamoyillari va asosiy kategoriyalari.....287
- 3-§. Intellektual mulk sohasida huquqbuzarliklar tavsifi.....299

O'N IKKINCHI BOB

VORISLIK HUQUQI

- 1-§. "Vorislilik huquqi" tushunchasi va uning huquqiy asoslari.....310
- 2-§. Vasiyat va qonun bo'yicha vorislilik.....315

*** II qism. OILA HUQUQI ***

O'N UCHINCHI BOB

OILA HUQUQI VA UNING ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATIDA TUTGAN O'RNI

- 1-§. Oila huquqi: predmeti, vazifasi, tartibga soluvchi munosabatlari, asosiy prinsiplari, manbalari.....329
- 2-§. Milliy qonunchilik bo'yicha nikoh. Nikohni qayd etish va bekor qilish holatlari. Nikohni haqiqiy emas deb topish.....345
- 3-§. Ichki ishlar organlarining oiladagi ba'zi nizoli vaziyatlardagi ishtiroki. Ichki ishlar organlari sektoridagi faoliyat. "Temir daftar", "Ayollar daftari", "Yoshlar daftari"da belgilangan vazifalarni amalga oshirish.....354

O'N TO'RTINCHI BOB

OTA-ONA QARAMOG'IDAN MAHRUM BO'LGAN BOLALARNI JOYLASHTIRISH VA UNDA ICHKI ISHLAR ORGANLARINING VAZIFALARI

- 1-§. Ota-onalik huquqidan mahrum qilish: holat va oqibatlar.....359

2-§. Ota-ona qaramog‘idan mahrum bo‘lgan bolalarni joylashtirish maqsadi, turlari va hisobga olish hamda joylashtirish.....	364
3-§. Ota-ona qaramog‘idan mahrum bo‘lgan bolalarni joylashtirishda ichki ishlar organlarining vazifalari hamda vakolatlari.....	373

O'N BESHINCHI BOB

FUQAROLIK HOLATI DALOLATNOMALARI VA ULARNI QAYD ETISH

1-§. Fuqarolik holati dalolatnomalari: tug‘ilish.....	378
2-§. Fuqarolik holati dalolatnomalari: nikohni qayd etish.....	380
3-§. Fuqarolik holati dalolatnomalari: nikohdan ajratish.....	387
4-§. Fuqarolik holati dalolatnomalari: o‘lim.....	392